

RADZIĆ (1424) *vb impf i być może pf*

impf (1422), *może pf* (2) [w znac. 3. fut] *PaprPan*, *GrabowSet*.

a jasne (w tym 24 r. błędne znakowanie).

inf radzić (241). ◇ *praes* [i być może fut] 1 sg radzę (319). ◇ 2 sg radzisz (26). ◇ 3 sg radzi (147). ◇ 1 pl radzimy (5) *Diar*, *OrzRozm*, *OrzQuin*, *GrzegŚm*, *CzechEp*, radzi(e)my (1) *HistAl*, radzi(e)m (2) *Prot*, *SkarJedn*, radzim (1) *SkarKaz*. ◇ 2 pl radzicie (8). ◇ 3 pl radzą (88). ◇ [1 du radziwa. ◇ 2 du radzita.] ◇ *praet* 1 sg m radziłem, radzi(e)łem, -m, -em radził (20). *f* -m radziła (1). ◇ 2 sg m -ś, -eś radził (4). ◇ 3 sg m radził (164), radzi(e)ł (4); -ił : -(e)ł *LibMal* (6:1), *PaprUp* (1:3). *f* radziła (16). *n* radziło (4). ◇ 1 pl m pers -chmy radzili (1). ◇ 2 pl m pers -ście radzili (2). ◇ 3 pl m pers radzili (114), radzi(e)li (1); -ili : -(e)li *ActReg* (2:1). *m an* (cum *N pl*: smokowie) radzili (1). *subst* radziły (3). ◇ *fut* 1 sg m będę radził (9), będę radzić (1), radzić będę (1) *OrzJan*; będę radził : będę radzić *HistLan* (1:1). ◇ 2 sg m będziesz radził (1) *GrabowSet*, będziesz radzić (1) *RejKup*, radzić będziesz (1) *SkarŻyw*. ◇ 3 sg m radzić będzie (4), będzie radził (2), będzie radzić (1) *RejPs*; radzić będzie *OrzRozm*, *PudłFr*, *SarnStat*; będzie radził *RejWiz*; radzić będzie : będzie radził *RejZwierc* (1:1). *f* radzić będzie (4). ◇ 1 pl m pers będziemy radzić (3) *Diar*, *BielKron*, *SarnStat*, radzić będziemy (1) *OrzRozm*; ~ będziemy (2) *OrzRozm*, *SarnStat*, będziemy (2) *Diar*, *BielKron*. *subst* będziemy radzić (1). ◇ 2 pl m pers radzić będziecie (2). ◇ 3 pl m pers będą radzić (6), radzić będą (1) *ModrzBaz*. *subst* radzić będą (1). ◇ *imp* 2 sg rządz (14). ◇ 3 sg niech, niechaj, niechac radzi (3). ◇ 1 pl rządzmy (5) *HistLan*, *MycPrz*, *PudłFr*, *WysKaz*, *VotSzl*, rządzmy *KochOdpr* (2); ~ rã- (6), ra- (1); rã- : ra- *KochOdpr* (1:1). ◇ 2 pl rządzcie (5) *BierEz*, *BibRadz*, *OrzRozm*, *BudBib*, *PaprUp*, rządzcie (3) *Diar*, *MycPrz*, *ModrzBaz*; ~ rã- (5) *BierEz*, *OrzRozm*, *BudBib*, *MycPrz*, *ModrzBaz*; ra- (1) *BibRadz*; r(a)- (2). ◇ 3 pl niechaj radzą (1). ◇ *con* 1 sg m radziłbych, bych radził (11), radziłbym, bym radził (8); -bych *BierEz*, *RejKup*, *BiałKat*, *HistLan*, *RejZwierc* (2), *BudBib*, *SkarŻyw*, *KochTarn*, *PudłFr*; -bym *LeovPrzep*, *GórnDworz*, *PaprPan* (3), *ModrzBaz*, *WyprPl*; -bych : -bym *RejZwierc* (1:1). *f* bych radziła (2). ◇ 2 sg m radziłbyś, byś radził (3). ◇ 3 sg m radziłby, by radził (23), by radzi(e)ł (1) *Phil*. *f* by radziła (1). ◇ 1 pl m pers byśmy radzili (5), bychmy radzili (3); byśmy *LibLeg* (2), *PaprUp*, *SkarKaz*; bychmy *Diar*; byśmy : bychmy *VotSzl* (1:2). *subst* byśmy radziły (1). ◇ 2 pl m pers byście radzili (7). ◇ 3 pl m pers by radzili (20), by radzi(e)li (1) *ActReg*. *subst* by radziły (5). ◇ *con praet* 1 sg *f* bych była radziła (1). ◇ 3 sg *m* by był radził (2). ◇ *impers* radz(o)no być ma (1). ◇ *praes* bywa radzono (1). ◇ *praet* radzono (4); -ono (1), -óno (1), -(o)no (2); -ono : -óno *SarnStat* (1:1). ◇ *fut* będzie radz(o)no (1). ◇ *con* by radz(o)no (4) *OrzRozm*, *ModrzBaz*, *GórnRozm*, *SkarKaz*, by było radz(o)no (4), by miało być radz(o)no (2); by było : by miało być *Diar* (4:2). ◇ *part praes act* radząc (67).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (pięć z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. Udzielać rady, wskazówki; proponować coś, polecać; nakłaniać do czegoś; *consulere PolAnt*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *consuadere Calep*, *Cn*; *suadere Modrz*, *Cn*; *consiliari*, *dare a. facere consilium Cn* [w tym: *komu, czemu* (486)] (982) : [królowa] nadzieye swoye poklada dvffayacz temv yz [panowie węgierscy] [...] będą na konyecz v dobrim poftanowienyv y [lege: u] sina yey m. sprzyasnie a fkvtecznie radzycz. *LibLeg* 11/42; Oná [wdowa] iáko iey [kmotra] rádziłá/ Nátychmiaft ták vczyniła *BierEz* R4v, E4v, F4, H4, K2v, N, Q; *FalZioł* V 61; *RejRozpr* Av; Oyczu bych inak nieradzyl I czyebie bych nierat

zdradził. *RejKup* N, i2, i3, v4v; *MurzHist* F2v; *RejZwierz* 55v; Ták iuż rozumiem o tobye/ Nie dałz płochym rádźić łobie *BielKom* E8v, F3v; *RejWiz* 161v; Miei łpokoynych wiele/ ále ktoć by rádźił miei iednego w tyłiącu. *Leop Eccli* 6/6; *RejZwierz* 20; [*Skanderbeg mówił do rycerzy*] profłżę tedy/ ábyście mi poślufzeńłtwo wierne záchowáli/ ná którym włzytko zależy gdzie trzebá rádźili/ gdzie trzebá/ ręką czynili do oštátniey godziny *BielKron* 244v, 56v, 59v *marg*, 102v, 217v, 253v; To czynicie/ á nie będzkiem wszytcy zálowáli/ Y ia że rádźę/ y wy żeście mię łłucháli. *KochZg* Bv; Abs re consulit, Darmono, Prožno/ w niwecz/ niczemnie rádźi. *Mqcz* 1b; *Expers consilii*, Nieumieyący rádźić. *Mqcz* 282a, 191b, 255d, 314c, 424c; *Prot* A4v; *SienLek* Vuu4v; *HistRzym* 31v; *BielSat* L4; *KuczbKat* 330; On pośluchawłszy wczynił ták iáko mu rádźili. *RejZwierz* 6, A6, 41v, 188 *marg*, [238], Bbb; *KochMon* 34; *WierKróc* Av; *PapRPan* D; *KochPs* 124, 157; *SkarŻyw* A4v; *BielSen* 7; *BielSjem* 11, 16, 27; *PudłFr* 9; *GórnRozm* K2; *ZawJeft* 29; *ActReg* 71, 166; *Calep* 247a, 250a; *GrabowSet* E4; rádźić/ łam tylko mądry vmié. *OrzJan* 57, 57, 71, 120, 131; *WujNT* 81; *SarnStat* 39, 561; *CiekPotr* 78; *CzahTr* G2; *GoslCast* 36; Więć ty/ bądź kupny/ bądź też y dárowny Miei łobie łtátek (ia rádźę) wárowny. *KlonFlis* E4v; *KlonWor* 13.

radzić co (96): On wczynił co mu rádźiłá *BierEz* H3v, F, F2, K4v, Ov; *PatKaz III* 131; *FalZioł* V 18c; *LibLeg* 10/115, 11/40v; *ComCrac* 18v; *RejKup* d7v [2 r.], v3; *KromRozm II* x4v; Przeto pilno łłuchaycie co ia wam dziś rádźę *BielKom* C4; *GliczKsiąż* Q2; *KrowObr* 36; *RejWiz* 192; Bo pochlebca nie rádźi nigdy nic wiernego/ Iedno zázwždy iuż pátrzy/ pożytku łwoiego. *RejZwierz* 36v, 60; *BibRadz II* 77b *marg*; *BielKron* 314, 400; *Auspex legis*, Ten który náprzod ná co vłtáwę á łtátut rádźi. *Mqcz* 21d, 33d, 81b, 294a, 424b; Nie może prawdá áni wíará być w thym człowieku/ który rádźac/ áłbo łpráwuic co w Rzeczypołpolitéy/ datków iákich czeka. *OrzQuin* C3v; *RejPos* 114, 144; *KuczbKat* 330 *marg*; *WujJud* 247v; *Strum* R2v; Nie boię łię/ áby kto o mnie nierozumiał/ żebym łię ábo w nowinách kocháiac/ ábo waśń ná kogo máiac to rádźił. *ModrzBaz* 133, 7; *SkarJedn* 353; *KochPs* 54; á tego Stárołte/ ktory mu to [*wróćić Żydom bożnicę*] rádźił/ [*cesarz*] z vrzędú zložył. *SkarŻyw* 30; on zátym [*św. Julian*] czuiac dar Boży wniew [*w Bazylissie*] / rádźić iey czyłłtość wieczną poczał *SkarŻyw* 178, 147, [223] [2 r.], 238, 291, 429, 443, 544; *KochWz* 142; *ReszPrz* 17; *KochPieś* 39; ále náwet y łámę [*wojnę*] tenże Cápiłfran/ tymże łercem iákim rádźił/ łámże odpráwował *OrzJan* 120; *WujNT* 238, [405] *marg*, 595, Yyyyy2, Ddddddv; *SarnStat* 868, 1265; *SkarKaz* 386a, 518a; *CiekPotr* 53 [2 r.]; [*GrabZdanie* D2, D2v]. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym, Z przytoczeniem*, »co(ż) radzisz?«, »co dobrego radzić«, »potajemnie radzić«, »radę radzić«, »wszytko złe radzić«.

radzić około czego (4): á ták [*nad Dniepr*] gdy łie włzyłcy łciágnęłi wolno/ káždy rádźił około przepráwiánia/ zwálzaczá pielzych łudzi *BielKron* 411; *GórnDworz* Cc5v; *RejPosWstaw* [21²]v; Tenze publice okolo opatrzenia tzudzoziemcom radziel *PapRUp* I3.

radzić ku czemu (5): Bo gdyście nas porázili/ Mnodzy ku pomłście rádźili. *BierEz* Q; *PatKaz III* 132v; *Diar* 65; *Concordiae consulere*. Ná zgodę wieś/ ku zgodzie rádźić. *Mqcz* 63c; *ZawJeft* 27.

radzić (na)przeciw(ko) komu, przeciw(ko) czemu (7): ktory [*Achitofel*] rádźił Abłolonowi náprzeciw Dawidowi krolowi oyczu iego *TarDuch* D4; Przeciw temu [*obronie przed nieprzyjacielem*] Cyrłrzyłó rádźił/ ktorego wnet łámi [*Grecy*] vkámionowáli *BielKron* 117, 121, 129v; *Suadere aliquid alicui contra alterum*, Rádźić co przeciwko komu. *Mqcz* 424b; *SienLek* 100; *BiałKaz* B; [*BielKron* 1551 27].

radzić na co [= *co*] (59), *na kogo* [= *kogo*] (3): á thego [*poleju*] przyłóż na krzyże y na dymiona dla tey choroby [*tj. klującego bólu*]/ Platearius radzi na to. *FalZioł* I 101a; *LibLeg* 11/42v; Alye powyedziały thó vczynyl dlya krzywd yakychfze kthore oyczv yego thałch cziothka czynyla, a radzyell mv na tho kaczorek kmyecz *LibMal* 1543/74v, 1546/113, 122, 1547/125v, 127; *Diar* 28, 61 [2 r.]; *DiarDop* 115; *RejWiz* 13; *RejZwierz* 42; *BielKron* 306v; Author fuit mihi, Rádził mi na to. *Mqcz* 20c, 20c, 96c, 158d, 285b, 287c, 424b, c; *RejPos* 334v; *KuczbKat* 330 marg; *RejZwierc* 83, 147v; Bo záprawdę byfmy byli prawdźiwie Chrıstowemi/ tedybyfmy tych ktorzi nam ná fáłsz rádzą á bronią go [*falsitatis consultores et tutores*]/ iáko nieprzyiaćioły Pána á Miłtrzá nášzego/ opuścili. *ModrzBaz* 30; Ktorziż tedy fá niedźwiedziowie/ ktorzi párdowie/ [...] iefliże nie ći/ ktorzi rádzą ná tak wielkie tyránftwo y bronią go? *ModrzBaz* 30v, 30 [3 r.], 142v; *SkarŻyw* 566 marg; *StryjKron* 667; *CzechEp* 48; *KochSz* B2v; Bo iáko teras śwawolá nie słychána naftála/ nie śmiałbych radzić ná pópolite ruštenie bobyście fię zgubili fámi. *GórnRozm* M, B4; *ActReg* 71, 72 [3 r.]; Ale mię podobno kto śpyta: To ty ná wojnę rádźifz? *OrzJan* 15, 119, 120; *PowodPr* 46; *GosłCast* 63; A moy miły śamsiedzie cożeś to zgromáđił/ Ktoźci ná takie Drużki [!] lub Przydánki rádźił. *ZbylPrzyg* A2v; [*TerentMatKęł* B3; then iał przeciw Anthenorowi złe [!] á frodze mowić/ máiać mu zá złe/ że rádźił ná pokoy *HistTroj* K4, K4v]. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*, »mądrze radzić«, »potajemnie radzić«.

radzić na kogo, na co [= *w sprawie kogo, czego*] (6): abismi wiedziely yako na wśelką potrzebe yey m. bismi radzycz miely *LibLeg* 11/43; *RejKup* e7v. Cf *Ze zdaniem nawiązującym*, »źle radzić«.

radzić o co (2): Nátym tedy Seymie [*we Frankfurcie*]/ Cefarz vpomniał rześlą Niemiecką/ áby o thy dwie rzeczy rádźili nawięcey/ iákoby wieczna obroná była od Turká/ á pośthánowienie wiary y rządzenie kościoła *BielKron* 222. Cf *Ze zdaniem nawiązującym*.

radzić czym [= *za pomocą czego*] (8): Latwiećiem rádźić ięzykiem *BierEz* Ov; *GliczKsiąz* O6v, O7; *GrzegŚm* 47; Kto chce tedy dobrym mężem być/ muśi thy rzeczy w sobie mieć: Rozumem śie sprawowác/ Náuką nieprzyiaćielá przechodźić/ doświádczeniem rádźić *BielSpr* b3; *SkarŻyw* 206; *SarnStat* 450, 886.

radzić o kim, o czym [= *w sprawie kogo, czego*] (9): warz tho śpołem włóżywfy śońki vnciją/ [...] á przecedziwfy day fię choremu kielko razow napić poranu. Platearius otim radzi *FalZioł* I 73c; Pleban radzy o śpowiedzy. *RejKup* h7; *BielKron* 58v [2 r.]; Ale iż pośtrzał máło co lépfzy niż fráncá/ vmyśliem y thu o nim niećo rádźić *SienLek* 131; *KochMon* 33; *CzechEp* 30. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*, »mądrze radzić«.

radzić w czym (8): A iákoby ia [żonę] vzdrowił/ Ze wśyftkimi o to mowil: Aż śaśiáda przyśtąpiła/ Y w tey rzeczy tak rádźiła: [...] By dośtał śercá małpiego. Bo iák śkoro by ie śniádlá: Nie byłaby tak bárzo mdła *BierEz* Qv; Kto śtałoćz zachowyya obfite tam myto [...] Tak radzacz we wśzech śprawah [!] pomni na to pienie Aby śie zachowyyał na wśzem nie omylnie *RejJóz* L7v; Ego Amplius deliberandum censeo, Mnie śie widźi w tey rzeczy więcey/ álbo/ dáley rádźić. *Mqcz* 8b; *BiałKat* 371; Pytáli go niektorzy czemu wźdy o śobie komu z śwycł káplánow niepowiedział? rzekł: dla tego/ áby káždy przymufzony od Cefarzá beśpiećnie przyśiáć mogł/ ifz o mnie niewiedział. Tak w tym nietylko śobie/ ále y duřzom ludzkim rádźił: áby dla niego nikt przykrości niećierpiał. *SkarŻyw* 392; nie vmie thák ćłowiek w śprawie śwey áffekty śwymi rządźić/ iáko komu inřzemu w tym rádźićby

vmiał. *Phil* S3; *SarnStat* 1099; Po te tám tedy látá rozmáitých rzeczy/ Widáły oczy moje máiąc to ná pieczy: Abym proftym iákom łam potym rádźić vmiał/ W rzeczách pocźciwých *CzahTr* G3.

cum inf (145): Tenże Auicenna radzi dawać Brzołkinie ludziom tim ktorzi miewaią niemocy z melankolijey łpaloney *FalZioł* I 110d, I 102a, 110a, III 25b, IV 42a, V 32, 34v, 63; Od garbatic ludzi radzą łie łtrzedz nie ktorzy *GlabGad* P5, G2v [2 r.], G6; *LibMal* 1546/111v, 1554/190v; *RejJóz* K8v, Mv; *RejKup* d8, i5v, L, Lv, p6, t5v; *Diar* 26; *BielKom* C8; Y theráz rádżę wam być dobrej myłli. *Leop Act* 27/22; *UstPraw* D; *RejFig* Aa7; *RejZwierz* 5v, 30, 83v; Powłtał był Demofthenes Mowcą wielki/ ktorzy żadną miarą brác tego nierádźił/ co było Miáfto ktoremu záłłuzonemu ná woynie dáło *OrzRozm* Pv; Milcyádes rádźił polem łie z nimi [z *Persami*] bić *BielKron* 116v, 58 marg, 58v, 59v, 61, 94v (25); Nihil absque praemeditatione faciendum censeo, Nie rádżęc nic czinić króm rozmyłlenia/ rozważenia. *Mqcz* 213a, 41d; *OrzQuin* B3v; *SienLek* 33v, 39v, 100, 186; *RejAp* AA6; *Górndworz* E4, L4v, L5; który [*Sokrates*] rádźi Geometryéy łye vczýć tylé ilé potrzebá łełt do rzeczy ototych [!] potocznych *GrzepGeom* B2v; *HistRzym* 73; *RejPos* 251; *KuczbKat* 290; *RejZwierz* 148v, 178v, 228v, 238v; *BielSpr* 45v; *MycPrz* I C4v; *WierKróc* B2; Załz niewiećie że y w rzełzy niemieckiey było ich wiele/ ktorzy rádźili/ łtáram woynę [...] od nowiç *BiałKaz* I; *StryjWjaz* A3v; *CzechRozm* 235v; IVż precz tve włzyłtko męłtwo zacny Telámonie/ Był żył nie rádźiłciým obráćć k tey łtronie. *PaprPan* X2, D3, L3v, Q4, S3, Y3v (11); *ModrzBaz* 121v; *KochOdpr* B4v, C2; *SkarŻyw* 153 [2 r.], [223], 291 marg, 582 marg; *StryjKron* 552, 647, 747; *CzechEp* 44 [2 r.], 55, 131; *BielSjem* 5; *KochPieł* 43; *KochSob* 58; *PudłFr* 37; *KochPropKKoch* 3; *PaprUp* I4, I4v; *ZawJeft* 27; łesłizeby pieniedzy niestało radźił Dzierzawę iaką zostawić *ActReg* 5v, 3v [2 r.], 5v, 60, 72, 85 (12); *Phil* E2; *Górntroas* 61; *GrabowSet* Dv; *WyprPl* B; *LatHar* +2v, 10, 14, 26, 135 (8); *WujNT Act* 15/19, s. 459 marg; *SarnStat* 130; *KmitaSpit* C; *CzahTr* B; *KlonWor* 57.

Z elipsą inf (2): było łeznych y piełznych ná Budzyniu y Pełźcie około dziełaci tyłięcy/ długo tedy radżąc/ łełli Budzyń czyli Pełzt máią pierwey obledz/ Węgrzy rádźili Budzyń/ Niemcy Pełzt. *BielKron* 314; IVż przywiódł czás dwu koniu/ woła by wsiádáli/ A w drógę ná któрым chcą żeby wyieždźáli. Prawdá [= *postać uosabiająca prawdę*] powinna Bogu ná białęgo rádźi *KochMRot* B4v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: to (14), tak(o) (12), na to (12), w to (1), do tego (1), o tym (1); (a)by, żeby, iż(e)by (266), zaimek pytajny (8), zaimek względny (7), jakoby (4), niech(aj) (4), iż, że (3)] (292): *LibLeg* 10/115, 11/42v; A łełá [*wrona*] orłowi rádźiç/ Iákoby miał żołwiá dobyć. *BierEz* M4, Fv [2 r.], F2v, K2v, Ov, P2 (10); *OpecŻyw* 117 [2 r.]; *ForCnR* A4, C2, C2v; *FalZioł* V 20b; Miáftu radz to czo vżyteczno łełt. *BielŻyw* 17, 44; w tenże też czas połłowie Tatarłczy do Rułkich panow przijełchali, radżąc łełby łie oni nie wkládali ku pomoczi Połłowczom *MiechGlab* 3, 19, 33, 54, 58; *RejPs* 38v, 46, 49, 215; *ComCrac* 11v; *LibMal* 1546/112, 122, 122v, 1552/167v; *RejJóz* A8v, B3; *RejKup* e7v, ł8, ł8v; á oni mu [*przyjaciele Aleksandrowi*] rádźili by thák vczynił iáko mu przez łen obiáwiono. *HistAl* F, D7v; *KromRozm I* G3v; *MurzHist* Nv; *Diar* 23, 27, 30, 68, 91; *DiarDop* 112; *GliczKsiqż* B3, P, Pv, P5; Ia wam rádżę bez odwłoki byłcye włzytko pełnili *LubPs* R4v, R3; *GroicPorz* ee4; *KrowObr* 7, 224v, 230; Aleć rádżę nieboże niech cie rozum łtroi. *RejWiz* 29v, A3v, 18v, 33v, 40v, 48v (11); *Leop Gen* 27 arg; *RejFig* Cc7; *RejZwierz* 3, 26v, 27, 37v, 45v (8); *BibRadz* *2, 2.Reg 16/20, 17/11, *Ier* 42 arg, *Act* 15/37, II 77b marg, *Act* 27/42;

tedy mi rádził/ áby m ołowem ná cíele rány síne łobie poczynił *OrzRozm* E2, H3; ále mátká Weftá y fiołtry rádziły Sáturnułowu/ áby nie dał nád łobą pánować brátu zadnemu *BielKron* 20; Záltąpił mu [*Amazyjaszowi*] Prorok y rádził áby s łobą nie brał Izráelitow *BielKron* 87; Pufzkarz [...] gdy go pytano iákoby zamku dobyć/ vkazał y rádził/ áby wieże wodney dobyto *BielKron* 315v, A5, 28, 29, 55v, 56 (70); *KwiatKsiąż* Hv; Omnes uno ore authores fuere ut praecipitem hanc darent, Iednołtáynemi głóły włziścy mu ná to rádzili áby yá dał vtopić. *Mącz* 270c; Me impulsore hanc emptam esse ait, Powieda zem mu ná to rádził/ áby tę kupił. *Mącz* 287c, 188a, [380]d, 440d, 495a; *OrzQuin* M, Mv; *Prot* C3v, D3; *SienLek* 5v, 31v; *LeovPrzep* E3; *RejAp* 26, 44 [2 r.], 149; *GórnDworz* I8v, M2, N4v, R8v, Cc3, Cc5; *HistRzym* 5, 9v, 35v; *RejPos* 64, 174v, 235; *BiałKat* 68v; *BielSat* Ev; *RejZwierc* 10, 27, 45, 126v, 155v, [203]v, 225v; *BielSpr* 45v; *KochMon* 34; *WujJud* 247v; *BudBib* 2.Reg 17/11; *MycPrz* I B4v; *PapPan* Gg; *ModrzBaz* 122v; *SkarJedn* 210, 250, 290, 372; *KochPs* 6; á potymem k łobie przyłzedł y pokutowałem/ y odpuścił P(an) B(og) dobry/ grzechy moie: tofz y tobie rádzę/ ábyś twey młodości nie trácił *SkarŻyw* 308, 74, 76 [2 r.], 87, 89, 100 (31); *StryjKron* 657; *CzechEp* 30, 87, 263, 404; *CzechEpPORz* *4v, **v; *NiemObr* 17, 20, 81, 89, 148, 173, 174; *WerKaz* 301; *KochTarn* 75; *PudlFr* 24; *BielRozm* 34; *ZawJeft* 29; *ActReg* 3v, 10 [2 r.], 55, 65 [2 r.], 68 (10); *GostGosp* 132, 148; MA lie też o to dobry obywałéł łtárác/ áby w rádzieniu lie go łzczerze to co rozumie rádziéł *Phil* H3, E3, F; *GrabowSet* Bv; *OrzJan* 25, 45, 107, 130; A Káiphafz był on ktory Zydom rádził; Ze pożyczeczno iéłt áby ieden człówiek vmárł zá lud. *WujNT Ioann* 18/14, s. 429, *Act* 13/43, 21 arg, 1.Cor 7 arg, *Apoc* 3/18; *SarnStat* 46; *SiebRozmyśl* Mv; *SkarKaz* 314a, 351a, 609a; *SzarzRyt* C2.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym [w tym: na kogo [= w sprawie kogo] (3), o co (1); zawsze: aby] (4): Látá 1532/ Cefarz Kárzeł przyiechawłfzy z Belgiki/ wczynił łyem w Rátyszbonie z brátem łwoim/ rádzác o połtanowienie kościołá áby był w dobrym rzádzye *BielKron* 190v; Którzy to [*doktorowie*] nieináczéy będą przimowáni w kápitułách: iedno których przełózeni mieyfł godné w tákowych náukách doktorłkich pochwałá: y tákowi/ ná które będą rádzić/ áby pod táz liczbá byli przyięci. *SarnStat* 180 [*idem* (2)] 197, 923.

Z okolicznikiem miejsca lub celu [w tym: do kogo, do czego (2), ku komu (1), dla czego (1), „tam” (1)] (5): Iudas ciełfzy brata a radzy ku oyczu czo rychley *RejJóz* P2v; rádził lie [*król Zygmunt*] łwych rad ktorymby obyczáiem miał iechác ná ten ziazd krolow s Cefárzem [...]. Byli temu niektorzy ná odpor/ drudzy też rádzili dla połpolitey rzeczy krześcijáńłkiey. *BielKron* 413; A gdzieżbyś chciál ná ráde moy łtárułzku miły/ [...] Chcełfzli do przyrodzenia tám zda mi lie próžno/ [...] Lecz radzęć do rozumu tám lie nie omyliłfz/ A rázem przyrodzenia y s łwiátem náchyliłfz. *RejZwierc* 180, 223; *SkarJedn* 354.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikami: tak(o) (45), to (3); przytoczenie poprzedzone słowami: mówiąc (5), temi słowy (1); w postpozycji (119), w interpozycji (61), w antepozycji (33)] (213): *BierEz* A3v, Fv, P3v, Qv; *PatKaz* III 131; *FalZioł* I 101a; [*Dariusz pisał do Aleksandra:*] będąc lotr krolem lie czyniłfz. przetoż radzęć ołtan [= *odstąp*] łwey niemádrołci, bos dziecię, záadneies czci niegodny *BielŻyw* 151; *RejPs* 136; Rádzęć choway ciepłó główe *RejRozpr* I, I3v; *RejJóz* E3, E7v, Q4; A toć rádze plotu łię dzierz Chcełfzly traphycz we wrota. *RejKup* b2; Pomilcz malo tak czy radzę *RejKup* d8, e8, h8, i6, M, N (17); *MurzHist* N3; [*Posłuszność mówi do Konstancyjej:*] Ya połłufzność páнно tobye rádzę/ [...] Bądz poddaná małżeńłtwu łwiętemu/ Záchowuiąc połłufzńłtwo iemu *BielKom*

G2v, C8, D6v, E6, F4v, F8v; Y dálej zás ták rádži [Owidiusz]: Yeśli fie chceřz ożenić (z) łobyie fie rowną ożeń. *GliczKsiąż* Q2; *LubPs* K; *RejWiz* 8v, 17v, 22, 32, 32v (13); *RejFig* Dd4v; Rozmyřlcie fie ia rádźe/ gdy s kim walczyć macie. *RejZwierz* 18, 23v, 53, 69v, 84 [2 r.], 101v (15); *OrzRozm* F4, G2; *BielKron* 104v, 129v [2 r.], 133v, 309, 376; *OrzQuin* I3v; *Prot* E2; *SienLek* T[tt]v; *HistRzym* 8v, 9; Mieyże fie rádźeć ná pieczy/ á náłładuy pilnie Páná řwego *RejPos* 57, Bv [2 r.], 57, 60, 61v, 75v (51); Ták rádźeć w káždey řprawie rozumu fie chwytay *RejZwierc* B4, B4v, 19 [2 r.], 27, 29v, 120v (30); *KochList* 1; *CzechRozm* 48v, 246v; *PaprpPan* G3v, H2 [2 r.], I4; *KochOdpr* D2; *CzechEp* 43; *KochFr* 6, 32; Podleyřzą żonę póymi/ ták ia rádźeć tobie *KochDz* 108; *ReszPrz* 17; *BielSen* 15; *BielSjem* 32; A ták/ rádźeć myřł o łobie. *PudłFr* 52, 13, 37, 38; *RybGęřli* Cv; *ArtKanc* N4; *Paprup* Gv, G4v, H2v [2 r.], H3v, H4, K4; Weź y w garnek kápuřty rádźeć przewarżanéy *WyprPl* Cv; *SarnStat* 1306; Przeżoź rádži ř. Chryżořtom/ mowiąc: (Zá dobre vczynki nie wyciągay zapłáty/ [...]) *SkarKaz* 352a, 83b; *CiekPotr* 49, 58; *CzahTr* C, E4v, I3, I4; *GosłCast* 18, 28, 46, 63; *PaxLiz* B3; *KlonFlis* F, F3v, F4v, G; *KlonWor* 40; *PudłDydo* A3v, B4; *ZbylPrzyg* B2.

Z połączeniem przytoczenia ze zdaniem dopełnieniowym (1): Pátrźże [...] iáko im [panom radnym] potym [Daniel] rádźił mowiąc: Iż kázcie fie tym řwiádkom rozno rozřtěpić *RejZwierc* 201v.

W połączeniach tautologicznych typu: radzić mowiąc (10), mowiąc radzić (1), mowić radząc (2), radząc mowić (1) (14): Potym mię będzieřz pytał pod ořobą Antiochá/ cobych řtąd miał vczynić/ rádźąc mi przykażeřz. *HistAl* L5v; Przećiw temu Kolátyņus Tárquinius mowił/ rádźąc áby mu wydano [królowi Tarkwiniuszowi Pyszņemu] záráżem co iego ieřt *BielKron* 105; Przećiw temu [zburzeniu Aten] Lácedemonowie rádźili mowiąc/ iż to pirwřzy klenot Grecyey Atheny á Lácedemon *BielKron* 121, 306v, 309, 311v; *SkarŻyw* 383; ći tedy [cudzoziemcy przebywający na dworze] poczęli Xiáżęćiu Mieczysławowi rádźić/ przepowiááiąc mu prawdę wiáry Chrzećciáńńkiey/ á obiećuiąc [!] mu ná wřzyřtkim řzczęřliwie powodzenie y potomřtwá rozmnożenie/ řkoroby iedno tę wiáre řwięćą řzcczerze przyiął. *StryjKron* 150. Cf *Z przytoczeniem*, *Z połączeniem przytoczenia ze zdaniem dopełnieniowym*.

Podmiotem jest tekst (3): Abowiem ty trzećie Křyęgi/ o tym rádźić będa/ iáko Wilgoći zbyņnie/ tudzieřz wņętrzne záplugáwienia [...] wycyřćione być máią *SienLek* 31v; Tu teź przydáne być máią ony Przyřięgi/ ktore z nieiákiey wzgárdy pochodźą/ kiedy kto przyřięga iż niechce byc pořłufzen onym rzeczám/ ktore nam czynic Ewáńgelia rádźi *KuczbKat* 290; *SkarKaz* 386a.

W połączeniach szeregowych (12): *ComCrac* 18v; Náđ to/ w křyářzkach ktore zowye declaratio eucharistie piřře: Nye mowiłem ánim rádźił/ áni yeřt vmyřł moy/ áby yeden áłbo kilka biřkupow řwá mocą poczynáli komu oboye ořobę podáwác *KromRozm I* G3v; *Diar* 68; *OrzRozm* Q2v; *Mącz* 222c, 424c; *Grzegřm* 47; *RejZwierc* 113; *BielSpr* b3; *WujJud* 247v; Rácź ia [modlitwę] nákoniec y mnie řámemu/ y bliźnim moim řywym y vmářłym pożytećną y pomocną vczynić: tym ořobliwie/ zá ktorem řię modlić iákoźkolwiek powinien/ ábo teź řám zá nie řię modlić rádźiřz/ chceřz y rořkázuieřz. Amen. *LatHar* 14; *SarnStat* 868.

W przeciwstawieniach: »radzić ... rozkazować (4), odradzać (3), odmawiać, odwodzić, rozradzać, słuchać« (11): A ták rozni w řporze byli/ Rádźąc iedni by řię bili: Drudzy tego odmawiáli/ Ktorzy řwoie řily ználi. *BierEz* P4v; *GliczKsiąż* I3v; Acź nie wřzyřcy ná to rádźili [by król ruszył z wojskiem]/ bo ktorzy baczyli co z tego wroć miáło/ odradźáli to krolowi. *BielKron* 306v, 377, 389v; po báćnym

[...] rofkazaniu nic/ kiedy ci ktorzy fluchac maia/ miafto poslufzenftwa radzić chca. *GórnDworz* L5; *SkarJedn* 77; *WujNT* 164, [405] *marg*, Ddddddv; co radzisz, nie podoba fię im; co odradzasz, podoba *CiekPotr* 53; [ná rzeczy dobre/ o cokolwiek idzie/ mamy radzić; á od złych, y od Grzechu, zawždy odradzac. *HerbNauka* 17v (*Linde*)].

Przysłowia: Ciężey Winien ktory źle radzi. *BierEz* K2.

Dobrze radzi/ kto ludzi nie wadzi *BierEz* L4v.

Z tyśiacá ledwie wybierze/ Ktoby radził w práwey wierze. *BierEz* N2.

Co śmiełz radzić/ śmiey też czynić. *BierEz* Ov.

bo ktho przy swoim nie rzadnie czini, iakoż inemu radzić ma. *BielŻyw* 44.

[Facile omnes cum valemus recta confilia egrotis damus. Lacwie wffyfcy chorem radzimy gdy łami zdrowi bywamy. *TerentMatKę* Q8].

Frazy: »co(ż) radzisz (a. radził, a. radzicie)?« = *quid a. quomodo consulitis? PolAnt; quid mihi auctor es?, quid consilii datis? Cn* (7): Czoż mi radzisz prośę cie chcęc iuż na wśzem dufac *RejJóz* K8v; Co wy radzicie iákobych miał dac odpowiedź ludowi? *BibRadz* 3.Reg 12/6; *OrzRozm* H3; *Quid tibi consuluit medicus* Coć radził lekarz. *Mącz* 63c; *BudBib* 2.Par 10/6, 9; A cóż radzisz/ Iendrzeiu? *KochFr* 64.

»jak(o) radzi(ł) (a. radzą)« (15): Wefzli tedy w radę iefli maia przedmieście zburzyć iáko radził Bárkocz y Birous/ czyli go bronić *BielKron* 316, 203v; *RejZwierc* 201v; *CzechRozm* 244, 246v; A nálfzy łzli zá nimi [*Tatarami*] [...] y zbiliby ich byli gdyby ná ftrwożonych Vderzyli/ po pirwśzych zbitych w nocy onych. Iák Láfcz radził *StryjKron* 632; *CzechEp* 43, 151; Ia fie niedziwuije/ ale chwale cnote wrodzona wmezach zatznich/ ktorzi to beli łobie vradzili yako yeden radzi. *Prodignis fubeundum est difcrimen. PaprUp* K4, G4v, H2v, H3v; Ieft świádectwo dobrej wiáry/ pokuty pierwśy owoc iáko Ian Chrzćiciel radził/ pomoc do oczyścienia grzechow/ vprośzenie fkruchy ferdeczney. *SkarKaz* 278b, 83b, 351a.

Zwroty: »dobrze, na dobre, co dobrego, ku dobremu radzić« = *bene monere Mącz* [szyk zmienny] (18:4:4:3): dobrze [orle] tu wroná radziła/ Sobie pożytku życzyła. *BierEz* M4, D4v, L4v; Yeftesmi na tim abismi yey M(łości) [tj. *królowej Izabeli*] wedlie oyczowskiey powynnosczy kv dobremv radzyly. *LibLeg* 11/41; A ieflczeż ci wtym kxiádz wadzi Zeć owo ná dobre radzi. *RejRozpr* A3; *RejKup* d7v, d8v; *BielKom* E6v; Dobrzeć on Filozow radził yednemu/ ktory gdy go pytał/ yefliby fie myał ożenić álbo bez żony myęłzkác/ odpowedyzał mu: Yefli cudną poymyész doftányeysz fpolney/ á yefli żadną wylkyey męki. *GliczKsią* P7, I3v, P; *RejWiz* 8v; *BielKron* 198; *KwiatKsią* A; *Optime illi vult consultum esse, życzy mu wśzego dobrego/ Dobrze mu radży. Mącz* 63c, [18]c, 87a; Ale prozno głuchemu co dobrego radzić/ Gdy nie chce vchá fwego/ do mych vft przyładzić. *BielSat* G3 [*idem BielSen*]; *BudBib Sap* 8/9; *CzechRozm* 227; *PaprPan* Ff3; iefli co zdroźnego á omylnego mowi/ fkarz go/ iáko świętokraycę: á iefli co dobrego radzi/ czemu go w rzeczy flufzney nie fluchác? *SkarŻyw* 147, 443; *BielSen* 17; *BielSjem* 5; *ZawJeft* 29; Słufzna czynić y fluchác/ gdy kto dobrze radzi *GosłCast* 36; *SkarKazSej* 695a; *ZbylPrzyg* B3v; [*HerbNauka* 17v (*Linde*)].

»fałszywie radzić« (1): [wilk] Ości się iego [istryka] bårzo bål. Nie mogąc go gwałtem pożyć/ Począł mu fałszywie rádźić: Czemuż pry w ten czås łpokoiny Chodziłz tåko bårzo zbroiny. Odłóżże ty obwiężieli *BierEz* P3v.

»mądrze radzić« [w tym: na co [= co] (1), o czym (1)] [szyk zmienny] (4): *GliczKsiąż* L2; w pokoju [Rzeczpospolita] potrzebuie Oratorå/ ktoryby mądrze y o przyślzłych rzeczåch rádźił/ y przedelzłe rzeczy łådźił/ y ninieyłze rzeczy w cåle Rzeczypołpolitey zåchował *OrzRozm* Q2v; *BielKron* 307; [Dedalus] Rådźił mądrze Synowi nie życząc mu łzkody *RybGęśli* C.

»radzić pilnie (a. pilno)« [szyk zmienny] (10): A łtrzelz łie rádźeć pilnie tych mårnych rołkołzy *RejWiz* 32, 79; *RejAp* 149; Ciłńże łie rádźeć pilno zå nim [za *Panem*] å łzukay go włzędzy *RejPos* 167v, 158v, 177, 244, 257, 275; Rådźił mu pilnie [łw. *Wincenty papieźowi Benedyktowi z Awinionu*]/ åby on tytuł Papiełki zrzucił dla pokoju y iednołci kołcielney. *SkarŻyw* 309.

»potajemnie, skrycie radzić« [w tym: co (1), na co [= co] (1)] (1:1): *RejPs* 147; Wiedźiał y Helizeułz/ co łkrycie rádźił krol Syryyłki: y włzyłtki łłowå opowiådał królowi łwemu Izråelłkiemu. *BiałKat* 158v.

»radę radzić« = *consilium consulere PolAnt* (3): Y rzekł Chufzåi do Awłzålomå nie dobra rådå/ ktorå rádźił Achitofel teras. *BudBib* 2.Reg 17/7, 2.Reg 16/23, 2.Par 10/8.

»wiernie radzić« [szyk zmienny] (4): *BierEz* P4v; *ForCnR* A4v; A tåk vmiey [stara pani] pånnie rádźić wiernie *BielKom* G4; Y tobiebym tak wiernie bråcie miły rádźił/ Abył łie nå to z mocå nigdy więc nie łådźił/ Nå coby nie miał pråwå y łpråwiedliwołci *PaprPan* Gg.

»zdradnie (a. zdradliwie), na zdradzie radzić« [szyk zmienny] (3:1): Myłz vboga vwierzyłå/ Co żåbå zdrådnie rádźilå. *BierEz* G4v; *BielŻyw* 7; Wafłko y Lew łin Daniela krola Rułkiego, na zdradzie radzili [dolose suaserunt] Sędomirzanom aby łie poddali å hołd dobrowolnie połtåpili. *MiechGlab* 33; *GrabowSet* I4v.

»złe, na złe, do złego, wszystko złe, niedobrze radzić« [w tym: na kogo [= w sprawie kogo] (1)] [szyk zmienny] (7:3:1:1:1): Dålekoć on więcey łzkodzi/ Kto niekomu nå złe rádzi *BierEz* K2; Nie dobrzeciem tåki rádzi/ Ktory k woli słowå twierdzi: Kto go łłucha łam łie zåwodzi *BierEz* Lv, K2, Lv, O4, R4v; *RejJóz* L3v; *RejKup* ee7v; *RejFig* Bb3v; Tåkźeć rownie podłzczuwåcz/ co rádzi do złego/ Godzyenby s tym trębåczem/ teź powrozå tego. *RejZwierz* 117; *GórnDworz* G5v; y tåk o nich [o cielesnych poźådliwołciåch i namiętnołciåch ma człowiek odnowiony] rozumieć/ iåko o głownych nieprziåciåłåch łwych: ktorzyby mu nic nigdy dobrego rádźić nie mieli/ iedno włzytko złe *CzechRozm* 227; *KochDz* 108; [W ten czås Rådå bywamy winni Cudzego Grzechu; gdy nå złe rádiiimy [!]. *HerbNauka* 17 (*Linde*)].

»życzliwie radzić« (1): Mieyże łię dobrze Flięie y Sterniku/ Rotmånne/ Szyprze/ y ty czytelnik[u]. Dźiękuy mi chcefzli com cię przeprowådźił/ Zyczłiwieć rádźił. *KlonFlis* H5.

Szeregi: »mowić i (albo) radzić« (3): Dobrzeć Kato mowi y rádzi/ åby łie koźdy człowyek chronił y łtrzegł nyerzådnych byåtych głow. *GliczKsiąż* P; Surdis auribus canere, Próžno co komu mowić/ ålbo rádźić. *Mącz* 33d, 81b.

»radzić i namawiać« [szyk 1:1] (2): *GliczKsiąż* B3; tym czåłem połłåł do Nereułzå y Achileułzå on Aurelian/ prołżåc ich pilnie/ åby Domicillę iego oblubienicę nåmawiåli/ y rádźili iey/ żeby nå iego målżeńłtwie przełłåłå *SkarŻyw* 437.

»(nie) radzić, (i, i owszem) napominać (a. upominać)« [szyk 7:1] (8): *LibMal* 1546/122; Pater bene monuit, at non est curae filiis, Ociec w prawdzie dobrze rádźił/ y nápominał/ ále synowie niedbáyą nic. *Mącz* [18]c, 424b; *RejPos* 144; *CzechEp* 404; *NiemObr* 20; *Calep* 1013b; wżákoż ná káždą niedzielę to [brać eucharystię] czynić rádżę y vpominam *LatHar* 198.

»ani radzić ani obmyślać« (1): bo ych M. any radzycz any obmiłlacz nycz niechczą yedno czo bi bilo za miłlya a wolyą yey M. myanowythą a oznaymyoną *LibLeg* 10/115.

»radzić i pobudzać« (1): Suasor et impulsor profectionis meae, Ráycá/ y pobudźiciel yechánia mego/ to yelt ón mi rádźił y pobudzał ná tę drógę. *Mącz* 287c.

»pocieszać i radzić« (1): bączcie iákoście byli záłmuceni s flow Dariułowych/ potwirdzałem was pociefzáiąc y rádżąc [confortabam vos consiliando]/ á íthąd były vmocnione myłli wálże *HistAl* G6v.

»(ani) radzić i (ani) pomoc (a. pomagać, a. być na pomocy)« = *esse auxilio et consilio* *JanStat* [szyk 2:1] (3): *KrowObr* 7; Neque pol consilii locum habeo, neque auxilii copiam, Ani rádźić/ áni pomoc nie umiem *Mącz* 64c; tedy my Mikołay Biskup/ bęđziemy y náfzy potomkowie bęđą byđż ná pomocy/ y rádźić Iego Iáłności tylekroć ilekroć tego bęđzie potrzebá *SarnStat* 1127.

»radzić i postanawiać« (1): Látá 1499. Przyiechał záfię do Kráková Biskup Wárádyńki z Węgier/ radzić y połthanáwiác obronę przeciw poganom *BielKron* 400.

»(i, nie tylko) radzić i (ale też) prosić« [szyk 6:1] (7): lekarz rádźił [szlachcie] y prosił by [chorego] krolá z mieycá nie rułfali. *BielKron* 403, 104v; ut etiam invisas nos non solum rogo sed etiam suadeo, Abyś też nás náfwiđził nietilko próżę ále też rádżę. *Mącz* 495a; *ActReg* 65 [2 r.], 116; *WujNT* 429.

»radzić i przywozić [k czemu]« (1): chcemy fie Radám náłsem y Poddanem Prułkiem nato Polozicz y połla náłwego kniem połlacz radżacz iem y przivodżacz ie ktemv, aby nietelko na Turka, alie tez iednostainą kazdy rok obroną przeciwo Kazdemu nieprziiaczielowi ípoddanemi náłsemi Korony Polłkiej ípolnie dzierzeli. *ComCrac* 11v.

»(i, nie tylko, albo) radzić i (albo, ale) rozkaz(ow)ać (a. przykazać)« [szyk 4:1] (5): *GliczKsiąż* Pv; tobie nie tylko rádżę/ ále rofkázuię/ ábyś krom woley Opátá íwego/ vrzędu nie íkłádał *SkarŻyw* 333; *KmitaPsal* Av; *LatHar* +2v; [Pan Chrystus] wiele rzeczy [...] zołtáwił połtanowieniu y ípráwie Apołtołow y potomkow ich: ktorzy mogą wedle czáłu y potrzeby y to y owo rofkázác y rádźić/ y nas ná połłufzeńłtwo obowiazác. *WujNT* 595.

»uczyć i radzić« [szyk 2:1] (3): *SienLekAndr* a2v; *CzechRozm* 244; On ták wielki Prorok [tj. Mojżesz] nierzekł [do swojego teścia Jetry]: ty mnie tákiego ktory z Bogiem gadam vczyć y rádźić mi chcefz? *SkarŻyw* 484.

»wystrzegać i radzić« (1): Abram ołłisłhawfłchi ízye ze yey o thą kradzyefłch spyegowano. przyachal thu Nakonyu dopoznanya wíłtrzegayacz yą y radżancz yey, aby stánd wyachala *LibMal* 1552/167v.

»radzić i zezwolić« (1): Zdało się im [posłom] potrzebno, aby się w tym senatorow dołóżyli, jeśliże oni na to KIM radzili i zezwolili, gdyż oni są custodes legum *Diar* 61.

»radzić i życzyć« (1): Non consiliis solum et studiis dissidebamus, [...] ynacziyem rádźił y ynfzemum žiczłł niżli ón. *Mącz* 379c.

W przen (przy podmiocie nieosobowym) (30) : PatKaz III 132v; *RejKup* ee7; náuká ná dobre rádźi/ á od złęgo odwodzi *GliczKsiąż* I3v; Pożytek záfię rádźi ábychmy tám połzli *RejWiz* 40v, 8v; Thákci

zawždy mądrość tego świata mówi która nic inego nie radzi ani jej na żadną rzecz więcej ogląda/ jedno aby tylko ty docześnie niefalki nie były. *BibRadz* II 77b marg; *BielKron* 57; *GórnDworz* G5v; *Mátka* ieltci ten świat który radzi człowiekowi opuścić nabożeństwo a tajemnicę powiadać *HistRzym* 73; A przetożem wymyślił przyłączyć ją [sprawiedliwość] sobie w towarzystwo/ wiedząc pewnie iż ona mnie miała radzić ku dobremu [erit mihi consiliatrix] *BudBib Sap* 8/9; Infzają mi rzecz mój rozum/ a infzają gniew radzi *ModrzBaz* 7; aza nie więcej się łamey łzczerości rzeczy mamy trzymać/ niżli mnostwą mówiących? Bo na to radzi rozum człowieczy słachetny Boży dar/ na to radzą y dobre obyczaje/ na to nam radzi y *Profesio* nález *ModrzBaz* 30, 122v, 142v; *KochPs* 54; *CzechEp* 151; *PRóžno* jej mam odéymować/ Widzę że mużę miłować: Miłość mi dawno radziła/ Lecz ja/ iako prawy wiła/ Niechciałem słuchac iey rady *KochFr* 6; *KochDz* 108; *KochSz* B2v; *ZawJeft* 29; *PRzeczes* dużo łtruchlala? a fna radzilz na to/ *Abym/* iż jej zle dzieie/ Bogu łaliał za to? *GrabowSet* Bv, D [2 r.]; *SarnStat* 324, 946; *GosłCast* 63.

Z okolicznikiem miejsca (1): Sumnienie zawždy tam radzi gdzie cnotą *RejZwierc* 223.

Zwrot: »[do czego] namową radzić« (1): Bo do czego łłowá namową radzą/ za to tełz málowanie tajemnie brác jej każe. *SkarŻyw* 206.

a. *O osobach Trójcy Świętej (7)*: Lecz próżno o tym [lepszym i sprawiedliwszym postanowieniu prawa] mówić/ bowiem by Bog z niebá Radził/ przedię tho mówi [każdy z tych, którzy stanowią prawo] czego komu trzebá. *RejWiz* 124; Skąd rękę weźmiesz [Panie]/ świętobliwość ginie/ Gdzie ty nie radzilz/ tam rozum nie łynie *GrabowSet* I2v; Gdy jej tak będziesz rządzil/ iak Duch święty radzi/ Cnotá/ święta pobożność w niebo cię w prowadzi. *KołakSzczęśł* B4v.

radzić co (4): [masz sprawować tylko to] na co cie wiedzie a coć radzi Duch s. Pánłki/ który na cie woła *RejPos* [73]; *WujJud* 145; *CzechRozm* 246v; Komorkę tełz łam Pan radzi. y [...] bócznie czyni kto jej zamyka/ a łpraw y nawiętlznych na ten czas nie przypułzcza *SkarKaz* 609b.

W połączeniu szeregowym (1): O łlubach iuż jej wyższej powiedziáło/ że ie łam Pan radzi/ zálca y wynoši *WujJud* 145.

Szereg: »radzić i rozkazywać« (1): który [Chrystus] nie do vrzędu łwym [uczniom] każe/ ale co infzego radzi y rołkazuie. *CzechRozm* 246v.

b. *O szatanie: kusić, podszeptywać (4)*: Iako Pan vczy/ a iako czárt radzi. *RejPos* 82v marg; [szatan] vmie jej w Aniołá światłości przemienić: y rzkomo imieniem Bożym co komu zálcać/ y onego ku wykonaniu oney rzeczy pobudzac: a przedię mu przeciw [= *wbrew*] Bogu radzi/ y w gniew go Boży wpráwuie. *CzechRozm* 239v.

radzić na co (1): Iako na poczatku dyabel zabił człowieká/ rządzac na grzech/ y wywodzac z ráiu. Tak łynowie dyabelłcy [ludzi] [...] na łekty łwe przywodzą. *WujNT* 342.

W połączeniu szeregowym (1): Ale niechac Dijabel/ y s łlugámi łwymi/ tzyni co chce/ y niechac piłze/ kráży/ radzi/ y g[r]ozi iako chce/ przed jej Pan Kryłtus łyn Boży/ Krolem być/ [...] mułi *KrowObr* B4v.

2. *Myśleć, zastanawiać się, rozważać, planować; consulere Mącz, PolAnt, Modrz, Calag, JanStat; deliberare Modrz, Calag; consilium agere Vulg (401)*: [z przypowieści Sokratesa] Przy wíchodu łloncza łłufza radzić, a przy zachodu aby wefele było. *BielŻyw* 51; *Mącz* 424b; *Calag* 385b; [*Pangracz mówi*

do Szczęsnego:] Nie chcę ia, żebyś z ftrony podźwignienia mego [errata dodaje: Ubośtwá] Ták rádźić miał *CiekPotr* 54.

radzić około czego (2): *OrzRozm* T3; Podmánicki [...] prośił ktemu imieniem ich [panów radnych] áby Krol do woyfka fie ípiefzył/ á około ítoczenia bitwy rádźił. *BielKron* 306v.

radzić o kim, o czym (21): Księża wszyscy zgodzili się, aby o obronie radzono było. *Diar* 24, 26, 27 [2 r.], 34, 39, 68; *RejWiz* 21v; Tákżec káždy pyfzny chłop/ niewie co mu wádzi/ A co potrzebniefzego/ o tym więc mniefy rádźi. *RejZwierc* 119; [Władysław Łokietek] Potym ciągnął do Pomorskiej ziemie/ a tám mieszkał przez zímę rádźąc o póspolitey rzeczy. *BielKron* 369v; Snadz pod czás drudzi myflá o tym okruciefstwie. Íakby oycá y mátkę mogli s íwiátá zgładźić/ Iedno íż o tym próżno przeciw [= *wbrew*] práwu rádźić. *HistLan* B2v; *RejZwierc* 41v, 222v; Bo z tey przyczyny niebédźie fię zdał [sędzia] ktoreykolwiek ítronie być przychylnym/ ále obrońcá íspráwiedliwóści/ íeśli o obu íednáko rádźąc/ wízytko bédźie wykládał/ coby pomagáło do otrzymánia íspráwiedliwóści *ModrzBaz* 90; *GostGosp* 76; Przeciw rozumowi íełt/ áby głupi o mędrfzych rádźił *SkarKaz* 517a; *GostCast* 22. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwrot*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: o tym (3); *zaimek pytajny* (2), *zaimek względný* (2)] (4): *Diar* 24; Amurath trwał niemáły czás w pokoíu/ rádźąc co czynić. *BielKron* 248; á to íżalónemu przyfíoi/ o tym rádźić czego niezna/ álbo o czym nic nie wíe. *OrzQuin* E4; *GostGosp* 120.

Zwrot: »pilno radzić [o kim]« (1): (*nagł*) Ná dzień vrodzenia íednéy pány. (-) [...] Téyby fáméy na Wiofnę łáki kwitnąc miały: Téy fáméy żáčby miano/ kiedy kłos doftáły. Téy fáméy/ ku Íeśieni do gumná grómáđzić: O téy fáméy/ ná Zímę tákże pilno rádźić. *PudlFr* 71.

Szeregi: »mówić i radzić« (1): naradziwszy się posłowie szli ku panom a powiedzieli przez Siennickiego, íż acz się jem zda opaczny porządek, żeby pierwej miało być mowiono i radzono o obronie potocznej [...] a wszakoż [...] *Diar* 27.

»radzić i myślic« (1): ABy íuż nic wíeczey nie było íedno ítan á ósobá Páńfka/ wierz mi íż to íełt twárdy á fękowáty pień rádźić y myflic o tym. *RejZwierc* 41v.

W przen (1) : O íżalony rozumie o czymże to rádźił *RejWiz* 21v.

α. *O Bogu [o kim]* (1) : [było wesele Duchá świętego] yfz fyá dzyfz poczáła myfońnycza y oblubyenyicza yego/ oktozey on zwyecznońfczy radzył y matká íynu bozemu pófzłubyl *PatKaz II* 74v.

a. *Troszczyć się, dbać, starać się, zabiegać* (131) :

radzić o kogo, o co (6): *RejRozpr* D2; Non consulis honori tuo, Nie rádźiłz o cześć fwą. *Mącz* 63c; [starzec mówi do córki:] práwief tu powínná míość okázáć/ Ześ mię teraz przed czáfem s tego nápomniáć. Abych o twych trudnościach/ y o wczás fwoy rádźił *HistLan* A4; [OrzŻyw 272 (Linde)]. Cf »o się radzić«, »wiernie radzić«.

radzić o kim, o czym (98): *RejKup* p3; s kąd rofityrk y rozruch wielki w Kroleśtwie Polfkim/ między ítanem Duchownym á Swieckim íełth/ o czym Krol rádźić muśi/ poniewáž on íełt/ *Cleri et plebis mediator* *OrzRozm* H3v, A4, S4v; *BielKron* 87; [starzec powiedział do córki:] Zaśz mnie nie wolno íák chcę o íwym dobrym rádźić. *HistLan* D3v, A4, D3v; *RejZwierc* 41, 141; [mówi Bóg do Ezdrasza:] Przetofz teras radz o twym domu/ á kárz lud twoy *BudBib* 4.Esdr 14/12[13], 2.Mach 9/21; Ktoby tedy tym ípofobem pánowáć chćiał/ żeby o wízytkich ludzi zdrowiu y zacności rádźił:

tenby záprawdę rzeczy wielkieu á trudney fię domagał. *ModrzBaz* 106v, 15, 22v, 24v, 29, 71 (11); *SkarJedn* 384; *SkarŻyw* 273, 346, 444; *ActReg* 54; *Phil* B2; *GrabowSet* H3v; *WitośLut* A4; *VotSzl* A2 [2 r.], A4v, B2v, B3 [2 r.]; *GosłCast* 72; Záprawże was Pan Bog w wielką miłość ku bráćiey wáfzey/ y wáfytkim obywatelom korony tey: ábyście o nich vprzeymie y ízczerze/ nic íwego nie prágnąc/ rádzili *SkarKazSej* 670b, 664b. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym, Ze zdaniem nawiązującym, Zwroty*.

radzić o kogo, o co a. o kim, o czym (4): [*jagnię mówi do wilka*:] Nie mogęc ia íam nic vdziáć/ Tego mię vczyłá moiá máć: Stárfzy o mnie niechay rádzá/ Co mnie pożyteczno oni wiedzá. *BierEz* N2; *OrzRozm* R2v. Cf »złe radzić«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: o tym (4), *około tego* (1); *jakoby 'żeby'* (3), *aby* (3)] (6): *GroicPorz* ee3v; *OrzRozm* A4; á iż w tych członkach záchowywáią íe álbo wilgości zbytnie/ álbo lipkości s kąd íye płynienie żywotá wáfczyna/ álbo íuchość skąd íye zápieklina mnoży: tedy potrzebá też o tym rádzić/ iákoby wnátrze wmierność przyízło *SienLek* 100v; [*trzeba, aby król*] iednáko o tem rádził/ áby/ iáko íeít poípolitym wáfytkim poddány m íwym Pánem/ ták by też był poípolitym tych wáfytkich Oycem *ModrzBaz* 20, 77; *SkarKazSej* 664b.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym [o kim, o czym [w tym: o sobie (2)]; *zaimek pytajny* (3), *(a)by* (2)] (5): [*mówi kot do lwa*:] Bo twoie krolowanie Siedzicz w tei klozie moy panie A wílficzi o tobie radzá [...] Bifz niewcziekl *RejRozm* 407; á ná káždy dzień rádzili íe trzyftá y dwádzieíciá mężow/ rádzác vftáhawicźnie o poípolítwie/ áby tho czynili co przyfthoi. *Leop 1.Mach* 8/15; A thu íe iuż obáczyc á ínádnie rádzić o íobie możeńz/ co íeít tobie lepiej vczynić *RejPos* 277; *RejZwierc* 133v; *CzahTr* E2v.

W połączeniu tautologicznym (1): bo mátká Rebeká widzac/ ífz fię Ezau brát nań [*na Jakuba*] wzwaínił/ rádziłá o zdrowiu íego/ mowiac: przegrazá fię brát ná ímierć twoię *SkarŻyw* 346.

Podmiotem jest tekst (1): Tymże ípoíobem práwá niech fię w íobie máia/ áby wyftępkí winnych iednákim obyczáiem karály: á iżby iednáko o pożytku/ o pokoiu/ y o zdrowiu wáfytkich rádziły. *ModrzBaz* 71.

W połączeniach szeregowych (3): Bo nie doíycíci íeít ná tym iż kto íam iáko ízczurek w kácie ípokoiem íiedzi á ni nacż fię dobrego nie przygodzi/ ále co z dáleká przegláda pokoy Rzeczypoípolitey/ á o nim rádzi/ á óń íe ítára/ y íne ktemu przywodzi. *RejZwierc* 141; oycyznę miłowác/ y o íey dobrym pilno rádzić/ oney bronić/ íeítechmy obowiazáni. *VotSzl* A4v, B3.

W porównaniach (2):

Jako comparatum (1): Radźmy o nich [*braciach z krain ruskich*] iáko zdrowe członki o chorych rádzić zwykły. *VotSzl* B3.

Jako comparandum (1): *VotSzl* B3 cf *Jako comparatum*.

Zwroty: »dobrze radzić [o czym]« (1): A przetoż wielcy Pánowie/ íeíli chcá ludzkie rzeczy dobrze opátrzyć/ á o nich dobrze rádzić [*si ... volunt consultum rebus humanis*]/ ábo tym ípoíobe^m iáko^m powiedział niech dwory íwoie chowáią/ ábo [...] *ModrzBaz* 14v.

»mądrze radzić [o czym]« (1): [*kapłan odpowiedział*:] wielem inych przez chrzeít do tego zbawienia y grzechow odpufzczenia przywiodł: ktorzy o íobie y dobrem íwym mądrze rádzić chćieli. *SkarŻyw* 428.

»pilnie radzić« [szyk zmienny] (3): *GroicPorz* ee3v; bo każdy łie boi przyłzłey przygody/ y pilnie o niey rądzi iákoby iey vchodźić *RejZwierc* 133v; Niż z brzegu zepchniełz pilnie o łobie radź Cobył przeżywił y tām y łām czeładz. *KlonFlis* F.

»o sobie, o się radzić« [szyk zmienny] (40:2): [*jaskółka mówi do ptaków*:] Czemułcie ták zállepieni: łż niechcecie o się radzić/ Złego źiela [*tj. łnu*] wczās pokázic. *BierEz* N, O4; A zatym pńnie dobra noc Radz o łobie co będziełz moc *RejRozpr* Kv; *RejJóz* K8; *RejKup* h7, n3; o łynacźku yuźci dołic o them/ radź teź o łobye/ wyceycięi o thobye wyedzyec nyechcę *GliczKsiąź* O3; *RejWiz* 90v; iefłi Krol do Polłki z Litwy nie przyiedzie/ rądzić o łobie łami będziemy *OrzRozm* C3v; *RejPos* 277; [*mówi córka do starca*:] Owa ná włzytkim w domu nie łporo przy łobie/ Przetoź prołzę chciey rądzić o mnie y o łobie. *HistLan* B, C4 [2 r.], E2; *RejZwierc* 45v, 233v; Zás ktorymby [*ubogim*] ná rozumie álbo ná łilách ciełefnych łchodźiło/ łż niemogą o łobie rądzić [*ut sibi consulere non queant*]/ o tych Vrząd niech łtárńnie ma. *ModrzBaz* [38]v, 14, 90; *SkarŻyw* [237], 283, 428; *BielRozm* 6; *ActReg* 14, 15, 40; Przeto dla Pńnń Bogń zń czńłfu rądzmy o łobie *WysKaz* 12, 45; *SkarKaz* 7b, 120a, 516b; *VotSzl* B2v, C3v; *CzahTr* D3v, E2v [2 r.], H2; zgadzńc łię y w iednołci żyć/ y o łobie w zgodźie rądzić mułim. *SkarKazSej* 672b, 673a, 694b; *KlonFlis* E4, F; [*SenekaGórn* 145 (*Linde*)].

»[o kim, o czym] radzić sprawiedliwie« [szyk zmienny] (2): *RejPos* 317v; o Pńnu Bogu łwym dźiwy powińdńli/ [...] iáko on łam dobre łudzkie obmyłń/ y przez niego krolowie kroluiń/ y mńdrzy ofłtroźnie y łprńwiedliwie o łudźińch łobie poruczonych rńdzń. *SkarKazSej* 660b.

»wiernie radzić« = *fideliter consulere JanStat* [*w tym: o kim, o czym* (5), *czemu* [= *o czym*] (2), *o co* (1)] [szyk zmienny] (8): *OrzRozm* A4; *RejPos* 317v; (*nagł*) Przyłięgń Senatorów Koronnych (-) IA N. Przyłięgam: łż Naińłnieyłzemu Kłńńńńńńń/ Pńnu ł Pńnu N. Krolowi Polłkiemu/ będe wierny: y o iego Mńiełtaćie y Rzeczypolłitey krolęłtwń iego wiernie będe rńdzil *SarnStat* 35 [*idem* 223, 1125], 41, 223, 1095, 1125; Iefłim przyiaclełwi łwemu co dobrego Vczynil, y o rzeczńch iego wiernie rńdzil. Nie baczę źebym prze ł zńłłuzyl łochwałę *CiekPotr* 84.

»źle radzić« [*w tym: [o kim], o kogo a. o kim* (2)] (2): [*Pangracz mówi do Szczęłnego*:] gdyłz zmyłłńc że mi dobrze czynil, Złe mi czynil: źle o mnie z kńżdey mińry rńdzil. *CiekPotr* 47; *SkarKazSej* 665a; [iáko ten oyciec źle rńdzi o córce łwoięy/ ktory iń zń człowiekń złęy łławy/ [...] wydawa [...]] *SenekaGórn* 207 (*Linde*).

Szeregi: »radzić i myłłic (a. obmyłławać)« = *consulere ac prospicere Modrz* [szyk 3:3] (6): Bo łłufłna rzecz iefł/ łby ten ktory o włzytkich rńdzić y myłłic ma/ byl nńd włzytkie inłze mńdrłzy *ModrzBaz* 22v, 15, 24v; Tńk y ten zńłługuie mierźńńńńń/ y ł łpołecznołci łudzkiej wyobcowńńa godzien/ ktory czńłfu niebęłpieczeńłtwń R.Polłpolitey/ łirwey o łwoim dobrym/ niź o polłpolitym/ obmyłława y rńdzi. *Phil* B2; *GosłCast* 72; *SkarKazSej* 664b.

»stanowić i radzić« (1): iednym ł iedńńkim łpołobem o poźytkoch/ y o łrudnołcińch/ y łrzywdńch włzytkich wobec łtńnłwic y rńdzić [*sancire ac consulere*] łrzebń. *ModrzBaz* 72v.

»radzić, (i) starać się« (1): mńło iedńńk tńkich baczę/ ktoryby *ferio*, [...] o cńłłłci y zńłrzymaniu łey miłey oyczyłny nńłzey/ [...] rńdzili y łtńrńli łię. *VotSzl* A2; [Włi i łkarby łwe rozpraszńł miedzy łłżebńiki, kńżdego z łług dobrych łwych jako łyna łwego miłłwał, o łługi łwe rńdzil, o kńżdego łie pilnie starał *OrzŻyw* 272 (*Linde*)].

»radzić i wotować« (1): o Perykle/ [...] pomni też ná to/ że ty y o tych ktorzy oto száleią/ dżiś w rádźie wiernie rádźić/ y o nich wotować małz/ áby zdrowi á cáli byli. *OrzRozm* A4.

»zabiegać i radzić« (2): Tu by przyştáło ná ty ktorzy fy opiekáią sierotámi zábiegáć y rádźić pilnie około tego/ áby pieniądze gotowe [...] po śmierci zmarłego zoştáły/ zupełnie á fprawiedliwie były popifáne. *GroicPorz* ee3v; *RejZwierc* 41.

W przen (1) : Długoż dułzá ma/ o mnie rádźić ma/ bez fkutku Dni me w záłości trácąc/ y w nieznośnym smutku? *GrabowSet* H3v.

Przen [o kim, o czym] (3) :

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym (1): Lecż práwá máią káżdego w powinności iego zátzymáwáć: drogę do szkodzenia ludziom zágrádzáć: śmiáłość złych hámowáć: niewinność káżdego bezpieczná ze wżech ftron czynić: rádźić o tem iákoby dobrzi ludzie w pokoiu á w zacności fwey záchowani byli *ModrzBaz* 73v.

W połączeniu szeregowym (1): *ModrzBaz* 73v cf *Ze zdaniem nawiązującym*.

Zwrot: »radzić (spólnie) o sobie« [szyk zmienny] (2): ále y oko/ y ręce/ y nogi/ y wżytkie infze członki iákoby fpolnie o fobie rádzą [in commune quasi consulunt]/ á vrzędu fwego ták wżywáią/ áby fię wżytko ciáło dobrze miáło *ModrzBaz* 3; gdy záchorzeie głowá/ á ftruchleie ferce/ iuż infze członki rádźić o fobie nie vmieią/ áni mogá *VotSzl* A2v.

α. *O osobach Trójcy Świętej [w tym: o kim, o czym (25)] (26)* : ábowyem o kim pan Bog raczy rádźić zá zaflugami ie^{go} wżytko fnádnie będziemu [!] przypádać. *RejPs* 194v, Ff7; *LubPs* ff; Gdyż y tu fłyżyfz [...] iż ma [Pan] litość nád thákim káżdym/ co fie to z dáleká cífnie do niego/ y chce gi ták opátrowáć á thák o nim rádźić/ iákoby on nigdy nie wfthał á nie zábłądził do onego wdzyęcznego á wiecznego domu fwoiego. *RejPos* 183v, 33v; ná to zwirzchność Pan káżdą wyfádził/ Aby przez nię tym fnádniey o širotkach rádźił *HistLan* Ev; Práwo/ kolcá twárde/ Komu ie ná nos włożá/ powiodá y hárdé. Ale o tym ná ten czás dopuść Bogu rádźić *KochDryas* A2v; O pánie/ o boże náłz/ ty chćiey o nas rádźić *KochPs* 163, 9, 94; *SkarŻyw* 194; *BielSen* 19; Kiedy kto fwá myśl w zgodzie z Páńfká wolá fádźi/ Znácźne poćiechy miewa/ bo Pan o nim rádźi *GrabowSet* B2, Dv, E4v, O3v, V2v.

radzić o co (1): W opiekę panu fwemu fwe fprawy przypuřczám Ten iuż niechay o wżytko iako raczy radzi *RejFóz* P4.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Bom tego pewna/ że Bog o tym rádźi/ Iáko Polfki Thron fynem twym ofádzi. *GrochKal* 15.

W połączeniu tautologicznym (1): [Pan Bóg raj jako zamek dla człowieka uczynił] Nagotowawfzy wżytko/ á iuż iáko członki y tułow poştáwiwfy: dopiero temu wżytkiemu o głowie rádźił/ mowiąc: dobre to wżytko y bárzo dobre: ále głowy y Pána niemáłz. *SkarŻyw* 259.

W połączeniach szeregowych (3): O wżechmocny náłz miły Pánie/ nie thylko ábyś o nas rádźić ábo nas wfpomagáć ábo opátrowáć miáł/ ále owfzem iefzće ktemu mocná nam pothuchę dawáłz/ o tey fwiętey opátrznóści fwoiey *RejPos* 256v, 176; *RejPosWiecz*² 92v.

W porównaniu (1): Bo Pan/ zá ich [ubłogóştawionych] wfániem/ Ktore w nim máią/ obrońcá fię sftawa: [...] O nich/ iák oćiec/ rádźić nie przełtawa. *GrabowSet* V2.

Zwrot: »ojcowskie radzić« (1): Bądź pochwalon [*Panie*]/ żeś prowadził/ Y oycowfkie o mnie rádził *GrabowSet F4*.

W przen (1): Vzdraw chorego [*Panie*]/ wzbudź martwe me śiły/ A chćiey/ by o mnie/ twe łáfki/ rádżyły. *GrabowSet N4v*.

b. Naradzać się, obradować, debatować; brać udział w naradzie (225): Sbiezawży fię wśyfczy radzą Iédni kropia [!] drudzy kadzą. *RejKup c6, p7*; Posłowie od panow odszedszy radzili i nie zdało się im wysadzać kogo miedzy pany *Diar 63, 41*; *RejWiz 175*; *BielKron 210v, 229*; *KochSat B3*; *BielSat D2v*; I przyszły na to miesce, gdzie jest Skea brama; A tam siedzieli radząc około Priama: Pantus, Tymetes, Lampus, Iketaon siwy *KochMon 24*; *WujJud A4*; *MycPrz I B*; *KochOdpr D2v*; Y vftąpią trochę ftroże/ á Bífkupi z Phárizeufzem fchyliwśy fię/ będą wrzeczy rádźić. *MWilKHist D2v*; Trzebá nam [*tj. niewiastom*] łáwę fwoię ofobno záfádzić: Mężom każmy kądziel przáść fámy będziem rádźić. *BielSjem 4, 25*; Więc gdyby wźdy nie w dwu izbách/ ále w iedney rádżono/ [...] wźdyby co fpráwić fię mogło *GórnRozm M3v*; *SarnStat 136*; [*pogański mędrzec rzekł:*] iż w niey [*rzeczypospolitej rządzonej przez zwaśnionych*] mądrzy rádzą/ á głupi dekretá y konkluzye czynią. *SkarKazSej 695a, 695a marg.*

radzić około czego (20): *GroicPorz ee4*; kłiążetá Perfkie [...] rádżili około wybieránia krolá/ ábowim tám było fiedm kłiążet ktorzy krolá wybieráli *BielKron 116, 181v, 193v, 216v, 364v, 401v, 413*; Quod in deliberationem cadit, Około czego fie rádźić muśi. *Mącz 191c*; y przez cáké puł roká/ tám około Exekucyéy rádząc/ niczego niespráwiwśy/ roziechálifmy fye dármo *OrzQuin E3v*; *ModrzBaz 14v*; [*sejmy mają ustawić*] áby rádźili około potrzeby/ któraby nád námi y królestwem wiśiálá. *SarnStat 123 [idem 299, 930], 299, 520, 930*. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*, »społecznie radzić«.

radzić o kogo, o co (15): *Diar 82*; Czechowie [...] dowiedziawśy fie iż fie Borzywoy okrcził/ wygnáli go precz. [...] ziechawśy fie rádżili o inne Kłiążę *BielKron 322, 210v, 224, 229v, 322, 410v*; Consulere in commune, O pólpolity pożytek rádźić. *Mącz 63c, 167a, 213b*; *PaprPan A4v*; biádá téy rzeczypólpolitéy/ o którą tácy ludzie rádzą/ iákie tu Poetá opifuie *KochWr 37*. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*, »zgodnie radzić«.

radzić na co [= w sprawie czego] (4): [*posłowie na sejmie dopominali się*] aby [...] wolno było każdemu k niej [*konfesji*] przystać albo i nie przystawać krom przyniewalania [...] Na to panowie z duchownemi biskupy radzili. *Diar 30, 49*; Mángo Can będąc Krześcijáninem Ormiánfkiey wiáry/ wezwał Rad fwoich do fiebie áby ná ty Atrykuły rádźili Ormiánfkie. *BielKron 439*. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

radzić z kim (16): *Diar 30*; o tákowych rzeczách [*na których zacność i wolność koronna stoi*] rádźić z Rádámi fwemi Krolowi nászemu przyftoi *OrzRozm S4, T2v*; Poftáwiwśy Romulus miásto Rzym w dobrej obronie y opráwie/ rádžil około tego z dzyadem fwoim Numitorem/ iákoby Rzeczpólpolitá [...] dobrze poftánowali. *BielKron 99, 221, 364v, 371, 410v*; *OrzQuin Dv*; *GórnDworz Hh5v*; [*autor do Mikołaja Mieleckiego*] Ia też [...] Przyśzedłem s tym orśzakiem ludu fpiánego. [...] Abyś ná tey gránicy będący przednieyfzym/ Rádžil z nimi o pokoy w czáfie teráznieyfzym. *PaprPan A4v*; radźcie z Bífkupy o zacności náuk *ModrzBaz 132v, 25v*; *SkarŻyw 335*; *StryjKron 427*. Cf »zgodnie radzić«.

radzić o kim, o czym (144): *ComCrac 11*; *ConPiotr 30*; Przeto nie baczę, czemuby pierwey radzić o póltronnej obronie aniz o domowym porządku. *Diar 25, 24, 25 [3 r.], 26, 27, 29 [2 r.] (27)*;

BVrmiŃtrzą z Rádą vrząd ná thym iefth/ [...] ná Rathufz fye Ńchodźić/ o poŃpolitym dobrym rádźić *GroicPorz* b3v, f4v; *KrowObr* 132v *margin*, Ttv; *RejWiz* 161v; *BibRadz* I 43c *margin*; bo Seymy dla tego Ńkłádáią áby ná nich rádźono o pięći rzeczách *OrzRozm* S4v, B2, C3, Kv, S4, V2; Máło przed thym rádźono o KrolewŃkiewy perŃonie *BielKron* 307; A ták náŃzy poczęli roŃpacźać Ńobie z wŃzelkiewy niefortuny/ rádźili táiemnie o poddáiui zamku *BielKron* 316, 27, 151, 192v, 199v, 205v, 210v, 222, 368; In commune consulere, O poŃpolitym dobrem rádźić albo/ WeŃpoŃek rady Ńwe znoŃić. *Mącz* 61d; O czymże tám [w *Warszawie*] innym teraz Seymuią/ iefli o tym [dźwignieniu królestwa z upadku] nierádźą? *OrzQuin* B, B, E4; *GórnDworz* Hh5v; *BielSpr* 50v; *PaprPan* M4v; Dobrze záprawdę o tem *Caius* Cefarz/ [...] rozumiał/ áby ċi ktorzi o rzeczách wátpliwych rádźą/ waŃni/ przyiázni/ gniewu y miŃŃŃrdźia prozni byli *ModrzBaz* 18; Słufznaby teź rzecz byłá/ żeby Krol przy Pánoch Rádách/ gdy o RzeczypoŃpolitey rádźą/ ofobą Ńwą był *ModrzBaz* 26, 13, 18, 25v [2 r.], 26v, 33v (17); *KochOdpr* D3 [2 r.]; *SkarŻyw* A3v, 164, 335; *StryjKron* 215, 427, 547, 637; *BielSjem* 2; *GórnRozm* I4v, K, M2v, M3; *KochProp* 9, 10; *KochWr* 41; *PaprUp* L2v, L3v; IEŃliź kiedy čás był/ zacné RycérŃtwo PolŃkié/ którégoby wam trzebá byŃo rádźić o máietnoŃciach wálznych/ o Ńobie/ o żonach/ y o dźiatkach wálznych teraz záprawdę čás tákí iefť *OrzJan* 5; O záŃozeniu Ńkárbu poŃpolitégo ku porátowáiui vbogich, iefće zá AuguŃtá rádźono. *SarnStat* 368, 180, 197, 223, 518, 923 (10); *SkarKaz* 610a; NáŃŃtátek trzebá nam iákŃm pierwey przypŃmniál/ o dobrym oyczyzny Ńwey/ pilnie y *ferio* rádźić *VotSzl* B2; przeto zdáloby mi Ńię/ ábychmy [...] o inákŃzey á wŃtáwiczney obronie kráiow RuŃkich y PodolŃkich rádźili. *VotSzl* C4, A2v [3 r.], B2v, B3, B4v, C3v; *GoŃCast* 53; *SkarKazSej* 657a *margin*, 661a, 664b, 665a, 669b, 673a, 684b; *KlonFlis* F4v; *SapEpit* A2v. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym, Ze zdaniem nawiązującym, Zwroty*.

radzić w czym [= w sprawie czego] (1): ia kwálzey rádźie przyŃádźę kilka ludzi vczonych/ co wam wtey rzeczy pomogá rádźić *BielKron* 213.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: o tym (10), okoŃo tego (3), o to (2), na to (1), tak (1); zaimek pytajny (18), aby, żeby (5), jakoby 'żeby' (5), jeŃli 'czy' (2), jakoby 'że' (1), zaimek wzglédny (1)] (32): Przetoź WM Panow swych prosiemy, abyŃcie [...] o tej [obronie] zwŃszcza poŃtronnej tak rádźić [raczyli], jakoby żaden stan wszech paŃstw koronnych od niej nie uległ. *Diar* 41, 37; *GroicPorz* gv; *KrowObr* 132v; *OrzRozm* H3; Będąc w Ńtráchu AtheŃŃcy/ rádźili iefli Ńie máią w mieŃcie bronić/ czyli Ńie polem bić *BielKron* 116v; A gdy Ńie Ńciágnęli [panowie i rycerstwo do starosty *LanckoruŃskiego*] rádźili okoŃo tego iakoby ich [Tatarów] pożyć nalepiey. *BielKron* 409v, 99, 106v, 184, 212v, 221 (15); Lepiéy fye tedy zgádźać/ á w Ńpólnéy miŃŃŃci Rádźić o tym/ żebyŃcie w cále téy wolnoŃci/ Swobody Potomkom Ńwym dochowáli *KochZg* A3; Otóz o tym ná Seymie rádźić/ iákoby brác: dobra rzecz lámá przez fye nie iefť. *OrzQuin* B, Dv; Owa nielza iedno wdy o thym rádźić/ gdzie á iákŃo pieniędzy doŃtác *GórnDworz* P3v, P5; *RejZwierc* 86; Rádźmy/ iákŃo kogo bić: lepiey niź go czekác. *KochOdpr* D3; *StryjKron* 360; aradzili [dawni Polacy] otim abi iednego Pana mieli. *PaprUp* A4v; *CzahTr* D3, E2v.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym [o kim, o czym; zaimek pytajny (2), żeby (1)] (3): [Otton i Waclaw] Tám [w *Krakowie*] kilka niedziel miéŃzkáiąc o Lokietku rádźili iákoby go doŃtác. *BielKron* 367; tákby teź v nas byli poŃtánowani dozorce lub

łtrożowie praw: ktorzychby vrząd był/ [...] przeciwko tym ktorziby ie [prawo] náruřzáli mocnie łtać/ y waźności á zacności ich bronić: y ták o nich rádzic/ żeby ábo dla nieużywania niebyły odrzucone/ ábo [...] gwałcone. *ModrzBaz* 95v; *SkarKaz* 312b.

Z przytoczeniem (1): BierEz R2 cf W przen.

Fraza: »rada radziła« (1): Ná to lie rádá łzczédłzy rádziłá/ iákoby thego ząwıchrzenia byli próżni [ubodzy z *pospólstwa*]. *BielKron* 106v.

Zwroty: »radzić miedzy sobą, sobie [= *miedzy sobą*]« [szyk *zmienny*] (2:1): Posłowie na onę propozycją krolewską a wota senatorskie przez dwa dni namawi(a)li i radząc miedzy sobą wszyscy się na to zgodzili, że nie o tym była i propozycja i wota pańskie, o czym sejm być miał *Diar* 25; A gdy łobie rádźili [*Hiszpanie*] iáko by wzięli ony dziewczki [*olbrzymki znalezione w jaskini*] zá ieden dźiw do Káłtyliey/ przypádlı ná nie trzydźieści y łżeść mężow *BielKron* 447v; *GórnDworz* P5.

»w radzie radzić [o czym]« (1): A to się łtárał [król]/ áby o iedney rzeczy póspolitey w iedney Rádźie/ włzyłcy iednołtáynie rádźili *BiałKaz* Lv.

»społecznie (a. ([z kim]) pospółu, a. spolnie, a. zobopolnie, a. spolnemi porządki) radzić« [w *tym: o czym* (4), *około czego* (2)] [szyk *zmienny*] (9): *OrzRozm* H3; Przydan iełt ku krolowi/ [...] Iáłzko z Melfztyná/ miłownik rzeczy póspolitey y dołpiáłego rozumu/ kthory s krolew póspółu rádźili około vpokoienia krolełtwá Polłkiego *BielKron* 373v; z drugiey łtrony/ Kiedy łpołecznie rádźiem około obrony. Mym zdániem że w tey mierze iełt porządek łłáby/ Ledwo łię vrádźiło/ álic o tym Báby Plotą z łobą ná Rynku *Prot* C3v; Ale gdyby łie páńłtwá pięknie zyednoczyły/ A łpolnemi porządki nadobnie rádźiły/ Mogły by łie wynáleść tákıe obyczáie/ Zeby tu nieprzyiaciel zágládał z przełáie. *RejZwierc* 251; *SkarŻyw* 164; ielcze to iełt powinnołc náłza abıłmi włziłci zıezdźali łie do grumadi á zobopolnie radźili o łprawach RP: *PapřUp* K2; *ActReg* 147; *SarnStat* 1012; Zelzli łię [*ludzie*] tám gđzie łobie koło vczynili/ W ktorym o tym z piłnołcią łpołecznie rádźili. Aby onych dwu łmokow gardł iáko pozbáwił *CzahTr* E2v.

»zgodnie, jednostajnie radzić« [w *tym: o co z kim* (1), *o czym* (1)] (1:1): Y o to teź pilnie WM prosiemy, abyłcie nam łwiadki [...] był raczyli, [...] że to, ocz WM zgodnie z pošy koronnemi Krola IM prołic a radzić będziecie, że to KJM z powinnołci swej krolewskiej uczynić będzie raczył *DiarDop* 114; *BiałKaz* Lv.

Szeregi: »radzić a (albo) mowić« = *consulere et loqui PolAnt* [szyk 1:1] (2): Myłę łobie łiebie pilno łłucháıąc/ iáko my o Rzeczypóspolitey mowimy áłbo iáko o niey rádźimy/ ktorey żadney niemamy. *OrzRozm* Kv; *BudBib Iudic* 19/30.

»radzić i (a) obmyłłac (a. namyłłac się)« = *deliberare et communicare Modrz* [szyk 1:1] (2): *ModrzBaz* 25v; y biádá był mułi tey Rzeczypósp: o ktorey niezgodni z łobą w wierze rádźą y obmyłłáıą. *SkarKazSej* 684b.

»radzić i (a) namawıac (a. namowy czynić)« (2): Przeto prosiemy, abyłcie WM jako i o tej innej postronnej obronie, tak i o tej radzić a namawıac raczyli. *Diar* 29; tám rádźili [*cesarz z kurfirstami*] y namowy czynili áż do 23. godźin *BielKron* [332³].

»radzić i (a) stanowić« (3): *Diar* 24; [*złozono sejm, na ktorym*] dwádźiełciá Pánow przednieyłzych ktorzyby o Rzeczy póspolitey rádźili/ y łtánowili/ byli wybráni *StryKron* 637; *VotSzl* A2.

»radzić i (a) wotować« [szyk 1:1] (2): Która rzecz [tj. nierozmyślna wypowiedź] acz w káżdey oíobie íeít przygány godna/ ále naywięcey w oíobách czelnieyízych/ ktore o rzeczách wielkich wotuią á rádzą [qui de rebus maximis dicant sententias] *ModrzBaz* 26v; *SarnStat* 46.

W przen (1) : Rádziły ręce z nogámi/ Co ten brzuch czyni nád námi *BierEz* R2.

c. *Knuć, spiskować* (16) :

radzić na kogo [= przeciw komu] (1): O nędzniku nędzny byś łtyízał [...] przezwiíká íwoie/ kthory rádzií z ná niewinnego/ á ítáraí z íe o vpadek íego/ íz cie Pan zowie íynem czárownym/ íynem cudzołóžnym *RejPos* [323].

radzić o kim, o czym (7): *BierEz* G4; *OpecŻyw* 83; Siedziwá wízem ná celu/ wízyícy w nas ítrzeláią/ Zá námi íák zá murem íwą obronę máią. A wđy im to niewdźięczno/ o náízym złym rádzą *BielSat* G4 [idem] *BielSen* 18. Cf *radzić o kim z kim, Ze zdaniem dopełnieniowym, Ze zdaniem nawiązującym*.

radzić o kim z kim (1): Bo íeílic raz zdrádziłá [miłóśnica]/ íuż y drugi zdrádzi/ A wierz mi íz o tobie z drugim íicho rádzi. *RejWiz* 59.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: o tym (1); jakoby (6), aby, iżby (2)] (8): A táko o tym [Delfowie] rádziłi/ Ízby go [Ezopa] zdráda zgubili *BierEz* G4; zebrali íe w radę bífkupowie/ xiąžeta žydowícy íj licemiernicy przeciw Ieżuówi/ radzát z íakoby go íełi íj zabili *OpecŻyw* 69, 83; *HistRzym* 58v; *ArtKanc* Q10; *WujNT Ioann* 11 arg, s. 415 marg; Y w zborách [bezbožni ludzie] rádzą/ áby głowę moię Lub íkrytą zdráda/ lub przez íáwną zbroię Stráćili *SzarzRyt* B.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym [o kim] (1): ábowiem nie íedná ímierć zá tobą chodzi/ á rozmáici ludzie o tobie y rozmaitemi kítałty rádzą/ íákoby cie s íwiátá zgłádzili. *RejZwierc* 168v.

W połączeniu szeregowym (1): Schadzki o mnie czynią [ludzie złośliwi]/ rádzą/ nápráwuia/ Gdzie íye íedno ruíżę/ wíżędy mię ízlákuią. *KochPs* 82.

Zwrot: »radzić miedzy sobą« (2): Widząc to pánowie že go [Domicjana] ták nie mogli zábić/ rádziłi miedzy sobą íákoby go íeízcze zábić mogli *HistRzym* 58v, 59.

Szeregi: »myślic i radzić« (1): Wiémci oczym myślicie íj radzicie/ wyície íe tu przeto zeífli/ ífukaiątz/ radzát z íakobyície zabitz mogli nieprzyiáciela wálíego/ Ieżuía nazareńkiégo *OpecŻyw* 83.

»szukać, radzić« (1): *OpecŻyw* 83 cf »myślic i radzić«.

3. *Dawać sobie z czymś radę, znajdować sposób, potrafić; consulere* *JanStat* [w tym: komu, czemu (21)] (27) : Ach nieíczęńiż to íznać czas był Czom wnim tak bes rozmyílu zyl. A teras radzyc rzecz trudna *RejKup* f5v; Dawa Pan wízytkiego doć/ kiedy íię zda íemu/ Aby nie brał gdy raczy/ zaż kto rádzi temu? *GrabowSet* B2; *SarnStat* 274.

radzić o czym (2): Przetoż ía dáley niechcę wálżym ípráwam wádzić/ Íáko mogąc ták będę o íwey nędzy rádzić. *HistLan* Bv; *RejZwierc* 255v.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym (1): Períuía do íeíbie niech íeízcze przyíádzą/ Bo íámi dwa ták zacney tey głowie [tj. Wojciechowi Sknielowskiemu] nie rádzą/ Aby mieli wypííac ták cne ípráwy íego *PaprPan* F3.

Fraza: »co (sobie) radzić?« (2): Wilk niekiedy barzo ítękał Íz kośc w gárdle záwiázłá miáł: Niewiedziáł co íobie rádzić/ Ledwie mogł słowo przemowić. *BierEz* K4v; *RejWiz* 123.

Zwroty: »radzić (sam(i) a. wzajem) sobie« [szyk zmienny] (11): *RejPs* 53; [*Konstancja mówi do służebnic:*] Ociec miły ięft w ciężkiew chorobie/ Niewiem dąley iąko rádźić łobye *BielKom* G; *Mącz* 266c; á przeto niedobrze łobie rádźi/ ten który świerzb złyebie gubi/ przed wyftanim *SienLek* 133; Ięft ięfczce y trzeci łpołob łpowiedzi w Kościele Chrześciańskim/ [...] dla tych/ którzy łumnienie máiąc związane grzechem/ álbo pokuľami łzátáńłkimi vplećieni będąc/ niemogą łobie rádźić łami *WujJudConf* 84; *MycPrz* II A2; A ięlli táż chorobá ięft tákże przy tobie/ Czemu dľugo odwłóczyłz? radźmy w zaiem łobie. *PudłFr* 62; *GórnRozm* H3 [2 r.]; *GrabowSet* Gv; *PowodPr* 51.

»(nie) umieć, nie umiejący radzić« (5:1): *BielKron* 255; Inops consilii, Nieumiejący łobie rádźić. *Mącz* 266c; Y powiedáią ták ludźie mądrzy/ nie pobłádzi práwi w łpráwie żadney tęń człowiek/ który vmie łobie rádźić/ áni tęń kto nie vmieiąc łobie rádźic [!]/ łłucha mędrłzego rády *GórnRozm* H3, H3; dla czego częłtokroć tákowi łynowie w młodych lećiech będący nie vmieiąc rzeczóm áni mogąc rádźić [*consulere non valentes JanStat* 574]/ ták wzięte dźiedzictwo zwykli márnne trawić/ wydawác y rozpraľzác *SarnStat* 588 [*idem*] [630].

Szereg: »radzić, zabiegać« (1): Cożby tu czynić? iąkożby o tym [*o karze boskiej*] rádźić? iąkożby temu ząbiegác? *RejZwierc* 255v.

W przén (1) : Równey podobno rozum rádźić może łzkodźie/ Ale iáká ięft moiá/ nie zdoła przygodźie. *KochFrag* 54.

a. O Bogu (1) :

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): prośił [św. Piotr] P. Bogá áby łam rádźił/ iákoby iego prawdá y łłudzy iey poľromoceni nie byli *SkarŻyw* 372.

b. O chorobach i dolegliwościach: leczyć (3) : Bywáią téż rázy łłucsoné/ iákó cięte rány łzkodliwé/ á przeto iż téż y tym rádźić trzebá/ ięft o thym w przyłzłym Rozdźiale náuká. *SienLek* 148, 164v.

Szereg: »radzić i pomagać« (1): KTo chce radzić y pomagać ciężkołciam rodzenia Brzemiennych niewiałt, máią takowi Ludzie radzić y łprawowác łłufźne rzádzenie paniam brzemiennym w iedzeniu łłufźnym *FalZioł* V 18c.

4. Dorównywać [*w tym: komu, czemu* (*W przén*) (10)] (11) : Záraby przyłádzili w tym [*w wymowie*] przodek náłzemu [*tj. Stanisławowi Drojewskiemu*]/ Bo y łam Demołstenes nie rádźiłby iemu. *PaprPan* M; (*nagł*) Páweł Korytko Podkomorzy. (–) LAcedemońłkie Kłiążę choć wielki mędrzec był/ Nie wiem by temu pánu w tey mierze co rádźił *PaprPan* N2v; (*nagł*) Andrzej Káwencki. (–) BRiareus on obrzym ia ták powiem tobie/ Iżeby nic nie rádźił tey máley ołobie. *PaprPan* Cc2v, K4, L2, R4.

radzić w co [= *pod jakim względem*] (1): ták więdz [!]/ dobry pánie/ Nie rádźą mu [*Zboźnemu Kormanickiemu*] w bogáctwá y czterzey Rzymiánit [!]/ *PaprPan* M3v.

radzić czym (1): (*nagł*) Ráphał Sieniáwłki. (–) VLifes łwá wymowá namniey tu nie rádźi/ Y owłzem go ten cny pan we włzem poľzkárádzi. *PaprPan* X.

radzić w czym (1): Náđ to dawno Niedzwieckim tá cnotá ięft miłá/ Ze w Rycerłkich y w práwnych rzeczách łą ćwiczeni/ A w tym im oni Mędrcy nie rádźą vczeni. *PaprPan* X3.

W przén (2) : ZAcny Rzymłki Cicero mogł być łławny w mowie/ Ale nie wiem gdyby żył by rádźił tey głowie [*tj. Janowi Herbortowi kasztelanowi sanockiemu*] *PaprPan* Q3, S3.

5. *Rzqdzić [czym] (2)* : Qui tum Syracusis magistratum habebat, Który ná ten czás był pánem Syrakuskim/ który rádźił Rzeczą póspolitą. *Mqcz* 204b.

Szereg: »radzić a sprawować« (1): Penes eum summa imperii erat, On rádźił á ípráwował Rzecząpóspolitą *Mqcz* 289c.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : Consilior, Rádze [!]. *Mqcz* 63c; [[sg] Rádze/ Rádziífz/ Rádzi. [pl] Rádzimy/ rádzicie/ rádzą. [du] Rádziwá/ Rádzitá. *StatorGramm I*].

Synonimy: 2. *myślić*; **a.** *starać się, zabiegać*; **b.** *namawiać*; 5. *sprawować*.

Formacje współrdzenne: *doradzać, odradzać, poradzać, poradzać się, uradzać, uradzać się, zaradzać; radzić się, doradzić, doradzić się, naradzić, naradzić się, odradzić, poradzić, poradzić się, rozradzić, rozradzić się, uradzić, uradzić się.*

Cf **RADZĄCY, RADZENIE, RADZONY**

MN